Кошт паштовай перасылкі аплачаны агулам.

Цана асобнага нумару 250.000 м.

Голас Беларуса

Адрас рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12, п. 6. (Wileńska 12 m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад 9 да 3 г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 3.000000 м.
Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца.
Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 400.000 мк., сярод тэксту 300.000 м. і на 4 стр. 250.000 м., за радок пэтыту у 1 шп.

№ 21. Вільня, Субота, 19-га красавіка 1924 г. Год I.

Сяляне і работнікі, рыхтуйцеся да сьвяткаваньня 1-га мая.

Да усіх дапішчыкау і чытачоу газэты „Голас Беларуса“.

У справе сьвяткаваньня першага мая.

З прычыны таго, што ўсё сьвядомае беларускае сялянства і, асабліва, моладзь будзе сьвяткаваць дзень салідарнасьці працоўных—першае мая, зьвяртаемся да ўсіх нашых дапішчыкаў і чытачоў з просьбаю прыслаць карэспандэнцыі аб гэтым сьвяткаваньні. У карэспандэнцыях павінна быць зазначана:

1) Колькі сялян і моладзі прымала ўдзел у сьвяткаваньні;

2) Ці былі маніфэстацыі і сходы.

3) Ці гаварыліся прамовы і што гаварылася.

4) Ці былі чырвоныя сьцягі і што было напісана на іх.

5) Ці былі сьцягі бяз надпісаў.

6) Калі паліцыя разагнала, або недапусьціла да маніфэстацыі—то ці рабіліся сходкі (масоўкі) тайна. У апошнім выпадку месца сходкі ня пісаць.

7) Калі паліцыя каго арыштавала ў дзень першага, мая паведаміць аб гэтым у карэспандэнцыі; абавязкова зазначыць імя і прозьвіша арыштаваных.

8) Апрача ўсяго вышэй названага ў карэспадэнцыі трэба адзначыць усё цікавае і характэрнае, што было па гарадох, мястэчках і вёсках у дзень першага мая.

Рэдакцыя.

Камісія „проці меншасьцяу“.

Адначасна з выступленьнем маршалка сэнату, п. Тромпшчыньскага, проці трактату аб правох нацыянальных меншасьцяў, які Польшча падпісала ў Вэрсалі, але дагэтуль і ня думала выпаўняць, — урад п. Грабскага прыступіў да разважаньня палажэньня нацыянальных меншасьцяў у польскай рэспубліцы.

Мы ні на адзін мамэнт не сумляваемся, што пачынаньні п. Грабскага ў кірунку разьвязаньня справы меншасьцяў у Польшчы зьяўляюцца—скажам славамі „Robotnika“ — „*прыкрай камэдыяй*“. Камэдыя гэтая разыгрываецца перад заграніцай, каб пасьля сказаць усяму сьвету: бачыце, мы самі ўжо заапекаваліся сваімі меншасьцямі; дык апека Лігі Нацыяў і трактат аб абароне меншасьцяў—ужо непатрэбны!

Што гэта іменна так, відаць ужо з першых крокаў п. Грабскага і скліканай ім нарады палітычнага камітэту міністраў. Вынікам гэтае нарады ў першы чарод зьяўляецца пастанова аб „узмацаваньні“ польскіх уплываў на „крэсах“ дарогай... *рэарганізацыі паліцыі паводле вайсковага ўзору і аддачы войска да ўжытку адміністрацыі*. Інакш кажучы, першым крокам да „разьвязаньня“ пытаньня аб меншасьцях зьяўляецца ўзмацаваньне „зялезнага кулака“, які будзе „апекавацца“ меншасьцямі пры дапамозе аружнае сілы....

Ужо аднаго гэтага хваце, каб наперад сказаць, што ўрад аб запраўднай разьвязцы пытаньня аб нацыянальных меншасьцях у Польшчы ў духу трактату аб меншасьцях зусім ня думае; бо-ж не рыхтуюць аб'ядненых сіл паліцыі і войска проці таго, каму манядца зрабіць нешта *добрае*! Гэта падцьвярджае і самы склад „камісіі экспэртаў“, якая мае быць склікана пры міністэрстве ўнутраных спраў (—ізноў-жа як-бы пры паліцыі!),—і галасы польскае прэсы. Аб складзе камісіі сацыялістычны „Robotnik“ піша:

„Называюць з поўнай пэўнасьцяй два прозьвішчы: таварыша Недзялковскага (П. П. С.) і—п. Станіслава Грабскага! П. Станіслаў Грабскі—гэта адзін з найвялікшых шкоднікаў у нацыянальных справах Рэчыпаспалітай. Гэта прапаведнік „траўленьня“ нацыянальных меншасьцяў польскім арганізмам. У Рызе, у часе міравых перагавораў з бальшавікамі, п. Ст. Грабскі энэргічна перакорываў польскую дэлегацыю, што ня трэба дамагацца Менска, бо тады беларусы ў Рэчыпаспалітай мелі-бы свой культурны цэнтр, дык іх трудней было-бы „пэратравіць“. Украінцаў у Польшчы п. Ст. Грабскі наагул не прызнаець! Калі быў міністрам асьветы, уславіўся зачыненьнем літоўскае гімназіі ў Сьвянцянах, што было аднэй з найбольш бязмысных праяваў нацыяналістычнае палітыкі. І вось гэткі доктрынэр нацыяналізму мае быць „райчым“ ураду ў справах нацыянальных меншасьцяў. А побач з ім прост проціленжныя рады мае даваць тав. Недзялковскі“. Але найбольш характэрным зьяўляецца тое, што ў камісіі ня будзе прадстаўнікоў нацыянальных меншасьцяў, аб якіх будуць тамака радзіць. „Гэта нязвычайна яркая нястача, — і ўжо яна адна пазбаўляе гэную камісію ўсялякае вагі. Камісія экспэртаў, у якой ня было-бы прадстаўнікоў украінцаў і беларусаў, а затое быў-бы п. Станіслаў Грабскі, — была-бы проста прыкрай камэдыяй“.

Наагул, орган польскіх сацыялістаў абсалютна ня верыць у якія-колечы істотныя вынікі пачынаньняў ураду. З выступленьня лейб-органу эндэкаў „Gaz. Warsz.“ таксама відаць, што „дарэмны ўсякія спадзяваньні“ на перамену к лепшаму палажэньня меншасьцяў, а ў тым ліку і беларусаў, у межах польскае рэспублікі. Заяву „Robotnika“ аб патрэбе ўчасьця ў камісіі экспэртаў такжа прадстаўнікоў меншасьцяў „Gaz. Warsz.“ называе „процідзяржаўным вымыслам“ („pomysł antypaństwowy“) і кажа аб камісіі і яе заданьнях:

„Камісія экспэртаў павінна разважаць аб тым, якія трэба завясьці ўстановы і выдаць законы і загады для крэсаў нацыянальных меншасьцяў *дзеля карысьці і разьвіцьця Польшчы*. Дзеля гэтага прадстаўнікі меншасьцяў ў камісіі „*цяпер ня маюць яшчэ аб чым казаць*, — цяпер радзіць могуць толькі тыя, для каго ўкаханьне прадстаўляе Польшча, і *хто карысьць польскага народу стаўляе вышэй за ўсё*“.

Мы падчыркнулі найбольш характэрныя заявы органу тэй партыі, да якой належыць п. Ст. Грабскі. З іх відаць, што апошні, як „экспэрт“, будзе праводзіць думкі *не аб свабодзе для меншасьцяў, а аб „свабодзе“ Польшчы ад меншасьцяў*! І зусім натуральна, што пры такім палітычным курсе прыходзіцца перш за ўсё прыгатаваць „зялезны кулак“ для „крэсаў“....

Прывёўшы галасы польскіх сацыялістаў і эндэкаў, якія падцьвярджаюць у поўнай меры нашае недаверые да ўрадовых пачынаньняў, мы ня можам абмінуць голасу „нашых“ „краёвых“ кансэрватыстаў з газэты „Słowo“.—„Słowo“ абурана бязтактнасьцяй эндэцкага выступленьня: „бо-ж нельга выяўляць свайго пагляду на беларусаў і украінцаў, як на вялікоднага індыка, і публічна адмаўляць гэтаму індыку права высказаць сваё пажаданьне, з якім сосам ён мае быць сьпечаны“.—„Słowo“ мае сваю праграму *проці меншасьцяў*: яно радзіць ураду перш за ўсё дайсьці да ўгоды з жыдоўскай і нямецкай буржуазіяй, а тады ўжо ўзяцца за такія сялянскія народы, як беларусы і украінцы. Ды мімаходам кідае некалькі слоў, якія прымушаюць нас крытычна глядзяць ня толькі на п. Ст. Грабскага, як на сябра камісіі проці-нацыянальных экспэртаў, але і на... „тав.“ Недзялковскага! А іменна: „Słowo“ адзначае, што польскія сацыялісты таксама *імкнуцца да разьбіцьця адзінага „проціпольскага фронту меншасьцяў“*, стараючыся на соймавым грунце разваліць нацыянальныя клюбы....

Як-бы там ні было, мы нічога не спадзяемся ад новае ігры польскага ўраду на грунце пытаньня аб нацыянальных меншасьцях. Не спадзяемся нічога і ад польскіх сацыялістаў тыпу п. Недзялковскага, якога ўрад заклікае ў камісію экспэртаў выключна з увагі на Англію і яе работніцкі ўрад. Мы верым, што міравая разьвязка беларускага пытаньня, а таксама і другіх нацыянальных пытаньняў у межах польскае рэспублікі магчыма будзе толькі тады, калі пачнуць беспасярэдна гаварыць між сабой працоўныя масы меншасьцяў з працоўнымі масамі польскага народу. У тых-жа камісіях і камітэтах, якія ладзіць пануючая ў Польшчы буржуазія, беларусам запраўды „няма аб чым гаварыць!“

Ад Беларускага Т-ва помачы пацярпеушым ад вайны.

Надыходзіць вясеньняе Сьвята-Вялікдзень.

Рады сьвяту—хто мае дзе і з кім (сярод радні, сярод мілай кампаніі) правясьці гэнае сьвята і павесяліцца, хто мае што сытнейшага і смачнейшага спажыць, хто мае ў што новае прыадзецца.

А ёсьць такія, што з трывогай спаглядаюць на блізкае Сьвята, бо як сіроты і бедныя-бедныя— ня маюць ад каго з радні спадзявацца мілай перамены ў іх страшэнна ўбогім, адзінокім, нудным жыцьці. Такіх ёсьць у беларускім прытулку аж замнога.

Хоць чым-небудзь і хоць некалькім з іх трэба дапамагчы, зрабіць ім сьвята мілейшым, каб, дачакаўшы сьвята, дачакацца спакою душы, што частачку грамадзкага абавязку выканалі,—часьцю сіроцкай і бядацкай долі аблегчылі.

Каб сьвята—Вялікдзень міла было бедным сіротам успомніць і правадзіць, Камітэт заклікае далучыцца да агульнай складчыны на бедных сірот-вучняў.

Камітэт.

Рыхтуйцеся да сьвяткаваньня 1-га мая!

Зьбліжаецца дзень 1-га мая.

1-ае мая—гэта міжнароднае сьвята працоўнага народу.

У гэты дзень работнікі і сяляне ўсяго сьвету выйдуць шчыльнымі радамі з чырвонымі сьцягамі, каб паказаць усяму сьвету сваю моц, сваю сілу, сваю нязломную волю змагацца да перамогі за свае правы, за вызваленьне працы ад уціску капіталу, за зьнясеньне вызыску і паняволеньня, за ўвядзеньне новага сацыяльнага ладу, які забясьпечваў-бы правы працоўных.

У гэты дзень працоўныя ўсяго сьвету робяць агляд сваіх сілаў і ў гэты дзень капіталісты і абшарнікі дрыжаць перад магутнай сілай працоўнага народу, гэты дзень зьяўляецца для іх грознаю перасьцярогаю, што прыдзе час, калі скончыцца іх панаваньне.

У гэты дзень працоўныя, выкідаючы свае канчатковыя лёзунгі—перабудовы ўсяго сацыяльнага і эканамічнага ладу, высоўваюць і лёзунгі часовыя, якія маюць тое ці іншае значэньне ў сучасны мамэнт і зьяўляюцца этапамі барацьбы па шляху да канчатковай мэты.

Гарадзкі пралетарыят, дзякуючы сваей моцнай арганізаванасьці, у гэты дзень кідае працу на фабрыках і заводах, у магазынах і канторах і ўсе выходзяць на вуліцу, каб выказаць свае жаданьні, каб голасна запратэставаць проціў уціску і вызыску буржуазіі. Гэтыя першамайскія маніфэстацыі з году ў год адбываюцца і ўва ўсіх вялікшых гарадох у нас, у Заходняй Беларусі: у Вільні, Беластоку, Берасьці, Горадні і г. д.

Інакш справа стаіць на вёсцы і дробных мястэчках, дзе няма моцна зарганізаванай загартаванай у баёх работніцкай клясы, якая-б магла стаць на чале першамайскіх паходаў. Цяжкое палажэньне нашага сялянства, яго запуджанасьць, яго страх перад мясцовай паліцыяй, праславіўшайся сваімі нялюдзкімі зьдзекамі над сялянствам, яго неарганізованасьць не давалі яму магчымасьці выявіць сваю волю і жаданьні ў дзень першага мая.

У гэтым-жа годзе ўсё сьвядомае сялянства павінна дружна выступіць і паказаць, што яно магутная сіла, якая не дазволіць крыўдзіць сябе, якая гатова бараніць свае правы, якая гатова змагацца за сваю лепшую долю.

З кожным годам палажэньне нашага сялянства пагаршаецца. Ніводная абяцанка палепшаньня долі селяніна ня зьдзейсьнена. Ніводзін урад ні правіцовы, ні левіцовы не займаўся і не хацеў займацца палепшаньнем палажэньня беларускага селяніна.

Зямельная рэформа не праводзіцца; заместа яе садзяць асаднікаў; зруйнаваныя вайной гаспадаркі—не адбудоўваюцца; і шмат сялян, як зьвяры, жывуць у норах і зямлянках; усё новыя і новыя падаткі павінен плаціць селянін у дзяржаўны скарб; неадкладныя патрэбы сялянства не задаваляюцца; урад пазычае мільярды і трыльёны абшарнікам і капіталістам на адбудову і разьвіцьцё іх гаспадарак і не дае ніводнай маркі на ўтрыманьне беларускіх школаў, на дапамогу безьзямельным і малазямельным сялянам. За народныя грошы ўтрымліваецца вялізарная армія. Усё больш і больш павялічваецца на беларускіх абшарах паліцыя, якая ня можа справіцца з звычайнымі бандытамі і разбойнікамі, затое трымае ў страху ўсё спакойнае насяленьне нялюдзкімі зьдзекамі і катаваньнямі, як гэта сьцьверджана нават у Сойме паслами ўсіх кірункаў.

Тысячы арыштаваных запаўняюць вастрогі.

У дзень першага мая ўсе сяляне Заходняй Беларусі павінны спыніць усялякую працу і ў гэты дзень выявіць сваю моц, свае дамаганьні і голасна запратэставаць проціў крыўдаў і ўціску, зьбіраючыся дзе толькі можна ў кожным мястэчку, гміне, ці вёсцы, робячы паход, маніфэстацыі, мітынгі.

Няхай магутна раздасца голас нашага селяніна, дамагаючыся:

Работніцка-сялянскага ўраду.
Зямлі бяз выкупу.
Адбудовы на дзяржаўны кошт краю.
Школы ў роднай мове.
Спыненьня нацыянальнага ўціску.
Спыненьня зьдзекаў і гвалтаў паліцыі і адміністрацыі.
Звальненьня палітычных арыштаваных.
Шырокай аўтаноміі для беларускіх абшараў.

Вельмі просім паважаных нашых падпісчыкау, пераменяючых месца свайго жыцьця, паведамляць аб гэтым адміністрацыю, падаючы новы адрас.

Занядбаньне гэтага пацягвае за сабою беспатрэбную высылку газэты.

Адміністрацыя.

З Польскага Сойму.

Прамова

пасла Б. РАГУЛІ ў Сойме 11-га красавіка ў справе пазычкі ў Францыі.

Высокая Палата! Сёньняшняя ўстава мае на мэце забесьпячэньне францускай пазычкі ў суме 400 мільёнаў франкаў, якая зроблена ў францускага ўраду спосабам, які забясьпечвае сплату капіталу і процантаў з дзяржаўнай маемасьці і ўпаважняе ўрад ужыць гэтую пазычку, як ён захоча. Нас, прадстаўнікоў беларускага і украінскага народу, цікавяць адказы на пытаньні: 1) калі зроблена пазычка, 2) з чаго складаецца пазычка: грошаў, ці тавараў, 3) на што будзе зрасходавана пазычка і 4) чым будзе забясьпечана? На першыя два пытаньні ня маем адказу ў уставе, таксама мы ня чулі гэтага адказу ад дакладчыка пасла Зьдзехоўскага, ня чулі адказу і ў буджэтнай камісіі. Пазычка гэтая абкружана тайнаю. Я магу сказаць, што гэтая пазычка зьяўляецца прадуктам тэй тайнай дыплёматыі, проціў якое чуем пратэсты ў ангельскім парлямэнце. Згодна з уставай 1919 г., на падставе якой урад атрымаў паўнамоцтвы зрабіць заграпічную пазычку, ён павінен быў прадставіць Сойму падрабязны плян расходаваньня сумаў, якія меў атрымаць. Аднак у гэтай уставе мы нічога ня бачым, няма нават сьледу гэтага падрабязнага пляну, якога ўрад не прадставіў Сойму, а знача, не выканаў папярэдняй уставы. Учора Сойм моўчкі перайшоў да галасаваньня над уставай у другім чытаньні. Нават прадстаўнікі працоўных клясаў нічога не сказалі, а гэтая ўстава найбольш усяго павінна цікавіць прадстаўнікоў працоўнага народу.

Мы, прадстаўнікі беларускага і украінскага народаў, ні на момант не сумляваемся, што зробленая **пазычка ня пойдзе на гаспадарчыя мэты. Гэтая пазычка зацягнута на мілітарныя мэты, гэтая пазычка пойдзе на ўзмацаваньне мілітарызму Польскай Рэспублікі для экспансіі на Усход**, поўнач, а нават можа дзе інакш. Мілітарызму Польскай Рэспублікі найбольш баяцца прадстаўнікі беларускага і украінскага народу. (*Крыкі*). Мы бачым гарачковую падрыхтоўку ўраду, каб **зрабіць з тэрыторыі, заселенай праз нашыя народы, арэну новай вайны, пушчаньня з дымам пажараў нашых вёсак, гарадоў і мястэчкаў,** (*Крыкі*) **затручываньня беларускага і украінскага насяленьня атручваючымі газамі.**

На гэткую пазыку мы свае згоды даць ня можам.

Калі-б пазычка пайшла на адбудову краю, на адбудову зьнішчаных гаспадарак, дык з вялікай ахвотай падтрымалі-б гэтую ўставу, але, на жаль, гэтага ня маем. Абшарнікі робяць пазычку на мілітарныя мэты, не на прадукцыйныя мэты, **а на прылады забойства людзей, на нішчэньне культуры.**

Устава зусім не прадбачыць, як будзе забясьпечана пазычка, прадбачацца толькі выняткі, а іменна гаворыцца: „Прадметам забясьпечаньня ня могуць быць маемасьць з даходаў з манаполяў, пошлінаў, дзяржаўных дарогаў і дзяржаўнай фабрыкі мінэральных алеяў у Драгабучу". Усё тое, што не ахоплена гэтай уставай, зьяўляецца прадметам забясьпечаньня пазычкі, а дзеля гэтага **ў першую чаргу лясы**. Не сумляваюся, што лясы будуць адзіным срэдствам забесьпячэньня заграпічнай пазычкі ў суме 400 мільёнаў франкаў фр. А дзеля таго, што лясы знаходзяцца на беларускіх і украінскіх землях (*Голас на правіцы: у Польскай Дзяржаве*), дык пазычка будзе забясьпечана выключна ўласнасьцю гэтых народаў. **Гэткага роду забясьпечаньне лічым запраданьнем жыцьцёвых інтарэсаў нашага народу францускай буржуазіі.** Белавежская пушча і іншыя нашы лясы павінны будуць плаціць за пазычку. Абшарніцкія лясы вырублены, а дзяржаўныя будуць адданы францускай буржуазіі, **а наш народ зноў будзе гніць у зямлянках,** як гэта робіцца дасюль і зноў ня будзе мець страхі над галавой. **Гэткае забясьпечаньне сьмею назваць запраданьнем маемасьці і жыцьця нашых працоўных масаў.** І дзеля гэтага ад імя беларускага і украінскага народу перад усім сьветам з усяе сілы пратэстую проціў гэтага і кажу, што нашыя народы ніколі ня прызнаюць гэтай пазычкі і дзеля гэтага будзем галасаваць проціў гэтае ўставы.

Палітычныя падзеі.

Віцэ-міністар для Крэсовых справаў.

Урад мае ўтварыць новага віцэ-міністра унутр. спраў—спэцыяльна для спраў Крэсовых.

Ізноў пахне порахам.

Камісія для спраў заграпічных прыняла рэзалюцыю, у якой: 1) даклікае ўрад прыняць меры для забясьпечаньня Польшчы яе правоў у Клайпэдзе, прызнаных (?) ёй Радай Паслоў, і 2) сьцьвярджае пагражаючую небясьпеку з боку Літвы, якая абвяшчае сталае састаяньне вайны з Польшчай...

Страшная катастрофа ў капальні.

У капальні Корвінскай у Цешынскай Сілезіі завалілася шахта. 15 работнікаў забіта, 11 ранена, 8 прапала бяз весьці.

Ізноў нячуваныя гвалты над безбароннымі вязьнямі.

„Naprzód" падае, што ў кракаўскай турме на гэтых днях здарылася штосьці надзвычайнае нават у Польшчы. Пасьля двух дзён галадоўкі палітычных і ўгалоўных вязьняў у вастрозе, на трэці дзень да кельяў вязьняў была ўпушчана адміністрацыяй банда спэцыяльна напоеных дзеля куражу стражнікаў у ліку 40 чалавек і столькі-ж паліцыянтаў, якія і заняліся біцьцём і катаваньнем безбаронных ахвяраў. Білі прыкладамі, палкамі, жалезнымі дротамі... Пасьля катаваньня кінулі ўсіх зьбітых да паўсьмерці з паламанымі робрамі, выкручанымі рукамі і нагамі ў халодныя, сырыя карцэры—бяз лекарскай дапамогі...

Газэта падае прозьвішчы 19 пакалечаных і заклікае „ў імя людзкасьці, годнасьці чалавека і найпрымітыўнейшых падрываў этыкі" да пратэсту... — Голас крычачага ў пустыні...

Міністар прасьветы аб патрэбах меншасьцяў.

На апошнім паседжаньні Палітычнага Камітэту Рады Міністраў мін. Міклашэўскі зрабіў „даклад аб нацыянальных меншасьцях і іх культурных патрэбах, у зьвязку з палажэньнем на Крэсах". Дыскусія над гэтым „рэфэратам" займе колькі паседжаньняў Камітэту... Цікаўна!..

Асуджаны на сьмерць паручнік Багіньскі аб пракуроры Янчэўскім.

Паслам Прачэру (PPS) і Козіцкаму (эндэк), сябрам спэцыяльнай Соймавай Камісіі, якія адведалі засуджанага на сьмерць пар. Вечоркевіча і Багіньскага, Багіньскі заявіў, што пракурор Янчэўскі намаўляў яго, каб ён паказаў, што ён дзеяў пад уплывам з даручэньня Пілсудзкага, абяцаючага яму за гэтае розныя льготы...

Міністэрства Працы ў ролі Мін. Унутр. Спраў.

Zarząd Kas Chorych у Варшаве пастанавіў сазваць зьезд усіх Бальнічных Касаў Польшчы. І вось, пакуль адгукнулася Міністэрства Паліцыі, дык само „Мін. Працы" забараніла зьезд... забараніла нават рассылку анкетаў аб зьезьдзе.

Добрае „міністэрства працы", што трымае руку ворагаў-працаўнікоў.

Яшчэ бомбы ў Варшаве.

У Варшаве ізноў знойдзены каля касьцёла Ўсіх Сьвятых 2 бомбы.

Новы матар'ял у справе эндэцкай фабрыкі бомбаў.

Як падае „Trybuna Robotnicza", пры вобысках у адваката Абламовіча знойдзена шмат лістоў, з якіх відаць, што ён меў пад сваей камандай 280 арганізаваных супрацоўнікаў, якія мелі выступіць у часе кракаўскай разьні работнікаў 6-га лістапада.

Газэта ставіць у сувязь з кракаўскай фабрыкай і знойдзеныя ў Варшаве 23 бомбы, падкінутыя быццам „камуністамі" нейкаму Войцехоўскаму.

Баёўка P.P.S. раніла работніка.

„Trybuna Robotnicza" падае аб выпадку на мітынгу P.P.S. у Варшаве, на які пэпэсаўцы запрасілі паліцыю, каб правярала пашпарты ў уваходзячых у залю,—каб лавіць „падазроных" опонэнтаў... аднаго з апошніх баёўка тут-жа пабіла рэвальвэрнымі ручкамі. Другога работніка-камуніста пасьля мітынгу пабіла баёўка на вуліцы.

Францыя і Італія пратэстуюць проці дабрабыту латвійскага народу.

Італія і Францыя, усьлед за Польшчай, таксама падавалі пратэст проці закону праекту аб адабраных бяз выкупу абшарнікаў землях на карысьць зямельнай рэформы.

Ведама, што польскія абшарнікі, каб бараніць свае маёнткі, „папрадавалі" іх італянскім і францускім спэкулянтам...

Але няма дурняў у Латвіі, каб даць сябе ашукаць ці спудзіцца „пратэсту"...

Перад выбарамі ў Францыі.

13/IV францускія палаты закончылі свае абрады.

Новыя выбары адбудуцца 11/V. Новы Сойм будзе складацца з 584 паслоў заместа 624, як у тым, што дажывае сваі дні...

Вынікі плебісцыту ў Грэцыі.

Плебісцыт у справе падцьверджаньня праклямаванай парлямэнтам рэспублікі даў нават неспадзяваныя яскравыя вынікі: бо больш як 70 процэнтаў галасаваўшых выказалася за рэспубліку.

Па ўсей Грэцыі—ўрачыстасьці. Урад абвясьціў дэкрэт аб ваенна-палявых судох за манархічную акцыю. На 5 гадоў забаронена крытыкаваць у прэсе рэспубліканскі лад.

Прэзыдэнтам Рэспублікі мае быць выбраны Кондурыётыс.

Аб зьнясеньні манархіі ў Швэцыі.

У швэдзкім парлямэнце камуніст Споргбэрг унёс прапазіцыю аб зьнясеньні манархіі і ўвядзеньні рэспублікі... Прапазіцыя пакуль што адкінута толькі 30 галасамі... Прыдзе час і на Швэцыю.

Арыштаваньне камуністаў у Румыніі.

У зьвязку, відаць, з бэсарабскімі спрэчкамі з СССР, па ўсей Румыніі пачаліся арышты камуністаў.

Румынія гатова ваяваць.

З Кішынёва (Бэсарабія) падаюць, што румынскі міністар Браміану ў прамове на ўрачыстасьці ўгодкаў далучэньня Бэсарабіі сказаў, што Румынія здалее стаць проці ўсялякай сілы, якая спрабуе адарваць ад яе Бэсарабію.

С.С.Р.Р. проці вайны.

Зіноўеў і Троцкі ў сваіх прамовах заявілі, што СССР. ня хоча ваяваць з Румыніяй, але Францыя ўмысна пхае Румынію ў авантуру, а Польшча даўно ўжо не гаварыла з радавым урадам такім тонам, як цяпер...

Францыя „забясьпечыць" Румыніі Бэсарабію.

Францускі прэса падкрэсьлівае важнае значэньне Румынскага караля. Францыя абяцала забясьпечыць Румыніі Бэсарабію, якая, па сарваньні венскай канфэрэнцыі—ў небясьпецы з боку Расеі...

Консолідацыя Радавай Украіны.

На бліжэйшай сэсіі Украінскага ВЦІК'а будзе пераглядацца справа граніцаў Укр. Рэспублікі. Усе часткі іншых рэспублік з большасьцю украінскага насельніцтва будуць далучаны да Украіны.

Грузінская мова—дзяржаўная ў Грузіі.

Грузінскі ВЦІК пастанавіў абвесьціць грузінскую мову дзяржаўнай у Грузінскай Сац. Рад. Рэспубліцы. Мовы расейская, армянская і туркмэнская дазволена ўжываць усюды ў установах.

Выбары ў Нямеччыне.

У Дрэздэне на мітынгу нацыяналістаў выбухла бойка з камуністамі, некалькі асобаў ранена.

Раскол у партыі людоўцаў.

З партыі людоўцаў выйшла уся яе нацыянальліберальная сэкцыя, якая ўтварыла асобную партыю, паставіўшы галоўнай мэтай-барацьбу з марксызмам.

Выбарныя правы кабет.

Новы выбарны закон у Гішпаніі дае права выбараў кабетам, але толькі незамужнім — дзяўчатам, удовам ці разводкам...

Адстаўка ўраду Югаславіі Пашыча.

Наводле апошніх вестах урад Пашыча падаў у адстаўку, якая прынята каралём.

Ангельска-савецкая канфэрэнцыя.

У Лёндыне 14/IV адчынілася ангельска-савецкая канфэрэнцыя. Мак-Дональд і Ракоўскі абмяняліся ўступнымі прамовамі.

Група найвялікшых банкіраў зьвярнулася да Мак-Дональда з запіскай, у якой ставяць варункі, на якія яна адчыніць ізноў крэдыт СССР.

Гэтыя варункі добра ведамы, на чале іх стаіць прызнаньне праз СССР даваенных і ваенных даўгоў Царскай Расеі.

Левая ангельская газэта называе гэтыя варункі „рэвальвэрам, прыстаўленым до грудзёў савецкай дэлегацыі"...

Работнікі адкінулі прапазыцыі горна-прамысловцаў.

Агульнае галасаваньне работнікаў у справе прапазыцыяў працадаўцаў горнай прамысловасьці дало гэткія вынікі: 322.000 выказалася за, 338.000 проці.

Гэткім чынам, прапазыцыі адкінуты, але забастоўкі агульнай ня будзе, бо для распачацьця яе патрэбны $^2/_3$ галасоў.

Дзеля таго перагаворы, з удзелам ураду, будуць прадаўжацца.

Узрост камунізму ў Італіі.

На апошніх выбарах у Італіі камуністы атрымалі—304.000 галасоў, на выбарах у 1921 г. толькі 285.000 галасоў.

Відаць, рэвалюцыйны пралетарыят не баіцца ані тэрору фашыстаў—забойстваў, пагромаў і падпаляньняў... і сіла яго, ня гледзячы ні на што, ўсьцяж расьце.

З газэт.

Аб паправе фінансаў.

Аб выступленьні п. міністра фінансаў (ён-жа прэм'ер) Грабскага ў соймавай камісіі п. Ст. Ванькові́ч піша ў газ. „Slowo" шмат горкіх слоў. Перш за ўсё зварачае ўвагу на заграгічныя пазыкі, якія атрымала Польшча:

З францускае пазыкі не папала ў скарб нічога, бо ўся яна йдзе на закупы ваенных матар'ялаў і ўзьвялічваецца цяжар у пастаці працэнтаў і пагашэньня пазыкі. Італьянскае пазыкі не лічым надзвычайнай удачай, бо яна дадзена на цяжкіх фінансавых умовах і ня толькі прымушае нас купляць 60% у Італіі, але і забясьпечана нашым тытунёвым манаполем і выстаўленьнем італьянскага флагу на манапольных фабрыках у прыпадку ваеннае небясьпекі, што напамінае даўнейшыя адносіны дзяржаў да Турэччыны.

Пераходзячы да падаткаў, аўтар піша:

Раўнавага буджэту асягнута, дзякуючы надзвычайным паступленьням, у тым ліку з падатку ад маемасьці. П. міністар прызнаўся, што даніна з лясоў правалілася. Падатак ад маемасьці пачаў паступаць шмат лепей, але і тут не дасяг 30%.

П. Ванькові́ч даводзіць, што далейшае паступленьне гэтага падатку ад землеўласьнікаў будзе адбывацца ўсё горш, бо і так шмат хто ня здолеў яго выплаціць—асабліва на „Крэсах". Аўтар вінаваціць п. Грабскага ў тым, што ён „вядзе сельскую гаспадарку да катастрофы". У канцы-ж сваей стацьці робіць слушную ўвагу, што

Калі народ заможны, дык можа быць заможным і дзяржаўны скарб, а лічыць на тое, што каморнікі апішуць усю Польшчу і гэтак паставяць скарб на ногі,—гэта шкодная ўтопія.

Многа праўды аб аздараўленьні польскіх фінансаў кажуць абшарнікі,—шкада толькі, што пры гэтым яны бароняць выключна сваю кішаню...

Новая большасьць у Сойме.

„Trybuna Robotnicza" востра нападае на наслоў з партыі П.П.С., якія сваімі галасамі падтрымалі ўрад п. Грабскага пры галасаваньні над буджэтам 7 красавіка. Газэта піша:

У часе галасаваньня „Вызволеня", немцы і жыды вышлі з залі, ня хочучы высказацца ні за, ні проці. Украінцы і беларусы галасавалі проці ўраду. Паслоў саюзу працаўнікоў мест і вёсак ня было. За ўрад падавалі галасы паслы хьена-пястоўскія і П.П.С.

Газэта называе гэты крок здрадай інтарэсаў працоўных масаў і прыпамінае польскім сацыялістам цэлы рад кампрамісаў з „радзімай" буржуазіяй—на шкоду работнікаў.

З УСЯЕ БЕЛАРУСІ.

ЗАХОДНЯЯ БЕЛАРУСЬ.

ХРОНІКА.

Канфіската № 19 „Голасу Беларуса".

Па загаду Камісара Ураду гор. Вільні канфіскаваны № 19 „Голасу Беларуса" за інфармацыі аб „Надзвычайным (6-тым) Зьезьдзе Радаў" Б. С. С. Р.".

З прычыны небясьпекі новых канфіскатаў, рэдакцыя ня можа падзяліцца з сваімі чытачамі тымі надзвычайна цікавымі і характэрнымі матар'яламі аб гэтым гістарычным зьезьдзе Радаў Пашыранай Беларусі.

Агульны Сход Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні. 16-га гэтага красавіка адбыўся Агульны Сход Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні. Сход горача прывітаў пасла Б. Тарашкевіча за яго сьмелыя выступленьні ў Сойме ў абароне правоў беларускага працоўнага народу, ня гледзячы на дзікія гвалты эндэцкіх паслоў у Сойме.

Далей Сход перайшоў да перавыбараў Прэзыдыуму. Старшынёю аднагалосна выбраны пасол Б. Тарашкевіч; далей большасьцю галасоў выбраны тры сябры прэзыдыума; віцэ-старшыня А. Луцкевіч, скарбнік пасол Сымон Рак-Міхайлоўскі і сэкрэтар Яз. Лагіновіч.

Агульны сход Беларускага Навуковага Таварыства адбыўся ў мінулую нядзелю, 13 красавіка ў залі Беларускае Гімназіі пад старшынствам грам. Антона Трэпкі.

У справаздачы ўраду быў нарысаваны абраз дзейнасьці Т-ва за мінулы час. Галоўная справа—гэта справа музэю ім. Івана Луцкевіча. Былі зроблены вялікія грашавыя затраты дзеля рэмонту і прыстасаваньня пад музэй адпаведнага памяшчэньня ў Базыльянскіх мурох, дадзенага Т-ву эпархіяльнай уладай. Але адсутнасьць грошаў на вітрыны і сталы не пазволіла, як сьлед, упарадкаваць музэй: аглядаць можна толькі частку старых тканін, сабранье абразоў, аружжа, народных вырабаў, ды бібліятэку, у якой ёсьць нязвычайна цэнныя старыя пісаныя і друкаваныя беларускія кнігі. Сабраньне манэт, грамат і багаты архіў дагэтуль ня могуць быць паказаны з вышэй сказаных прычын. Да таго-ж упарадкаваньню музэю перашкаджае і пагроза ўлады выкінуць яго з займанага памяшчэньня, аб чым Т-ва атрымала ўжо афіцыяльнае паведамленьне.—Да дзейнасьці Бел. Навук. Т-ва належыць такжа праца над устанаўленьнем навуковае беларускае тэрмінолёгіі, прагляд і выданьне ўчэбнікаў і т. п. Паміж іншым, дзякуючы працы Т-ва, удалося разьвеяць брахлівыя закіды праф. Пігоня і В. Студніцкага, быццам беларусы і расейцы „паганьбілі" тую камеру ў Базыльянскіх мурох, у якой у 1823 годзе сядзеў арыштаваны расейскай уладай Адам Міцкевіч: дасьледы Т-ва давялі, што заява польскіх прафэсароў, быццам у гэнай камеры зроблены кляззты,—проста злосная брахня. Пры гэтым было выясьнена, што камера гэная цяпер зусім ня існуе, бо крыло, дзе яна зьмяшчалася, разбурана ў канцы 60-х гадоў.

Заслухаўшы справаздачу, сход пастанавіў даручыць ураду Т-ва, каб стварыў сталую тэрміналягічную камісію, каб паруціўся аб выданьні гадавіка Бел. Нав. Т-ва і каб напружыў усе свае сілы дзеля забясьпечаньня музэю.

Пастаноўлена зьвярнуцца да Бел. Нацыянальнага Камітэту з прапазіцыяй, каб узяў на сябе пачын скліканьня нарады ўсіх установ, якім паграджае выкіданьне з Базыльянскіх муроў, дзеля апрацаваньня пляну супольнае абароны. Адначасна пастаноўлена распачаць шырокую акцыю дзеля куплі ці пабудаваньня ўласнага дому.

Урэшце сход займаўся пытаньнем аб тым, як адзначыць чатырахсотыя ўгодкі закладзін у Вільні ў 1525 годзе першае друкарні (беларускае) Францішкам Скарынай. Сход выбраў адумысную камісію, якой даручыў узяць на сябе ініцыятыву ў наладжаньні шырокага грамадзкага сьвяткаваньня гэтага нашага культурнага сьвята. Дадзены цэлы рад інструкцыяў, перад усім — каб былі зроблены захады дзеля набыцьця свайго дому ў працягу гэтага году, каб у наступаючым годзе скарынінскі юбілей мог быць адсьвяткаваны ў сваей хаце. Пастаноўлена такжа адбіць мэдаль у памяць 400-леціця беларускага друкарства ў Вільні.

У канцы сход зрабіў перавыбары ўраду і надзорчае рады Т-ва. У склад ураду ўвайшлі: А. Луцкевіч (старшыня), Б. Тарашкевіч (сэкрэтар), А. Трэпка (скарбнік), кс. А. Станкевіч і С. Рак-Міхайлоўскі. У склад надзорчае рады: кс. Рэшаць, Ул. Самойла і М. Красінскі.

Бандыцкая напасьць. 16 красавіка, ў 11 гадз. раніцы да грам. Луцкевіча ў падворку дому № 12 пры Віленскай вуліцы, дзе жыве пасол Тарашкевіч, падыйшоў ведамы нашым чытачом Валэйша у кампаніі з Більдзюкевічам і зьвярнуўся да грам. Луцкевіча з пытаньнем: „што гэта вы аба мне пішаце у газэце?" На адказ, што гр. Луцкевіч асобай Валэйшы не займаецца, Валэйша замахнуўся кулаком, каб удэрыць гр. Луцкевіча. Апошні, аднак, быў загадзя папярэджаны, што Валэйша, няслушна падазраваючы яго ў раскрыцьці крымінальнага прошлага Валэйшы, пагражае расправай пры помачы ўлюблёнага аружжа хуліганаў — „рэзіны"; дзеля гэтага грам. Луцкевіч, ухіліўшыся ад удару, адказаў напасьніку двума добрымі ўдарамі палкі. Тады Валэйша выхапіў з кішані знамянітую „рэзіну" і кінуўся ізноў да гр. Луцкевіча. Новыя ўдары палкі пазбавілі Валэйшу магчымасьці скарыстаць з свайго аружжа, і ён, бачучы надбягаючых людзей, схаваў сваю „рэзіну" і пасьпяшыў уцячы з падворка.

Як чутно, Валэйша пагражае сваей „рэзінай" усім, каго падазравае ў удзеле ў нашай газэце. Спадзяемся, што добрая навука, дадзеная яму гр. Луцкевічам, адаб'е ў яго ахвоту да напасьцяў на другіх беларускіх дзеячоў.

Беларускія зьезды. На аснове пастановы Беларускага Пасольскага Клюбу ад 9/IV 1924 г., у бліжэйшым часе адбудуцца зьезды прадстаўнікоў беларускага сялянства паветаў: 1. Баранавіцкага—4 мая ў Баранавічах; 2. Лідзкага—4 мая ў Лідзе і 3. Навагрудзкага—22 мая ў Навагрудку.

На гэтыя зьезды зьявяцца беларускія дэпутаты і сэнатары і дадуць справаздачу аб сваей працы ў Сойме і ў Сэнаце.

Кожная вёска павінна прыслаць на зьезд сваіх прадстаўнікоў—ад вялікіх вёсак па 2, ад меншых па 1. Мястэчкі па 3—4 і больш.

Аб памяшчэньні, у якім адбудуцца зьезды ў кожным з памянёных гарадоў, будзе абвешчана асобна.

З Горадні.

Пасьля разгону ўсіх культурных, эканамічных арганізацыяў праз мясцовую ўладу у Горадні засталася адна адзіная беларуская дабрачынная ўстанова „Беларускае Т-ва Дапамогі ахвярам вайны", якое апекавалася над сіротамі беларускага прытулку ў Горадні.

Але гэтая ўстанова была „бяльмом" у вачох ня толькі мясцовай адміністрацыі, але яшча больш „горнай рэакцыі"—выканаўцам усіх закулісных інтрыгаў якой быў благой памяці адзін з выяўляўшых сябе беларускім працаўніком, які ўжо—нашчасьце — пакінуў Горадню.

Ня гледзячы на эканамічны байкот з боку „мясцовых улад", мясцовым беларусам на чале з паслом С. Бараном удалося адстаяць гэты прытулак. Нават у лютым была адчынена школа для дзяцей.

Так, хоць бедна, але, іставаў прытулак, да часу арышту пасла С. Барана.

Праўда, летам 1922 г. група Міткевіч, Шурпа і К-о"—заграніzавала „Т-ва Дабрачыннае" і хацела загарнуць прытулак, але, дзякуючы Дубейкоўскаму,—гэта таго не ўдалося.

Пасьля арышту пасла С. Барана, Стараста выклікаў новага Старшыню Т-ва п. Канцэвіча і кажа: „пасол Баран нічога ня мае ўжо да прытулку, дык аб'яднайцеся з гэтымі панамі—Міткевічам і др. — з тым, што ўжо Старшынёй будзе з гэтай групы.

Да паразуменьня не дайшло... бо што за сэнс Т-ву шукаць аб'яднаньня з падобнымі тыпамі, якія замест дапамагчы дзецям, гатовы на ўсё.

Калі Т-ва не згадзілася на гэтакую камбінацыю, дык паны Міткевіч, Шурпа, Лячыцкі, Савіцкі і іншыя прывялі паліцыю, адабралі ключы ад кіраўніцы, паадрывалі замкі ў сталох у пакоі Сэкрэтарыяту Бел. Пас. Клубу, і абвесьцілі сябе „гаспадарамі" ў прытулку.

Праз некалькі месяцаў іхняга гаспадараваньня, паслалі яны ў паліцыю паперу, што ў прытулку не хапае многа рэчаў. Сьледзтва ў гэтай справе знаходзіцца ўжо ў пракурора.

Напісалі нават артыкул у газэту аб тым, што прытулак надта запушчаны... Здавалася, што пры новых гаспадарох пэўна будзе лепш. І дапраўды, пакуль былі старыя запасы, дык было добра, але з кожным месяцам пачыналі горш карміць і нарэшце некалькі дзён таму назад—прытулак зачынены і запячатаны. Новыя гаспадары так накармілі дзяцей, што ад холаду, голаду, бруду,—пачаўся сярод дзяцей сыпны тыфус, і ўсіх дзяцей адвязьлі да шпіталю. І вось, цяпер Міткевіч лае Лячыцкага, а Лячыцкі лае Міткевіча. І гэта ўсё робіцца на вачох Старосты, які ўсімі срэдствамі падтрымлівае гэтую брудную кампанію.

Цяпер Міткевіч арганізаваў „Новае Т-ва Дабрачыннае"—у складзе: Міткевіч, Шурпа, Мінючыц і нейкі манах, прывезены ўладыкам—Кашын.

Адным словам, адна частка „дзяльцоў" спаскудзілася,—выходзіць другая з рэзэрву.

Пасьля Беластоцкага працэсу і арышту пасла Барана, усё, што было лепшае ў беларускім жыцьці, пахавалася ў свае норы... Затое гэная цёмная кампанія гарцуе па бясплоднаму полю.

Гэтая кампанія і далей можа „абіраць" сялян, як гэта рабіла і раней: брала грошы ад сялян на коні, плугі, адпраўку да Расеі і г. д. — прапівала іх, а сяляне заставаліся ашуканымі.

І гэтае ўсё рабілася ў двух кроках ад гмаху п. Старосты...

Так памаленьку жыве нашае Горадно...

N.

Весткі з вёскі.

М-ка Вязынь, Вялейскага пав.

Мусіць, нідзе няма такога гміннага самаўраду, як у нас. Праўда, што з тых „радных", якіх мы выбіралі, даўно ўжо няма ніводнага, а засядаюць там тыя, каго выбіралі нам усе, толькі ня мы самі. Але і ім ня раз кідаецца ў вочы тое, што робіць наш гмінны пісар п. Дубовік, бежанец з Меншчыны. Ен у нас такую сілу забраў, што калі чаго захоча, дык так і мусіць быць. Напрыклад, абкладае сялян гмінным падаткам у такой суме, што аж наш пан староста зьдзівіўся. Жыхары нашых вёсак з гвалтам шукалі ратунку ў п. старосты, і, праўда, той ткі прымусіў крыху паменшыць падаткі.

Пісар наш надта любіць, каб яго частавалі, але-ж бяднейшы гэтага яму зрабіць ня мог, дык, ведама, частавалі яго ўжо багацейшыя, а за гэта ён пры раскладцы падатку абкладаў маемасьці багацейшых ніжэй, чымся бяднейшых. Ня дзіва, што, калі пісар можа так самаўладна раскладаць падаткі, дык ён ніколі не пакрыўдзіць сябе. Некаторыя сябры рады кажуць, што ён выпісвае пэнсыю і сабе, і жонцы, і дзецям, хоць тыя з Меншчыны ніколі й не ўцякалі і ня жылі тут.

Як расходуюцца гмінныя грошы, ніхто з нас ня ведае, ня ведаюць на'т і сябры Рады, бо ніякага кантролю над расходаваньнем грошаў няма. Пісар, войт—поўныя гаспадары над грашыма і ўсім багацьцем гміны. Калі швагру пісара патрэбны дошкі (жыве ён за 21 вярсту ў Краснасельскай гміне), дык ён адразу едзе ў нашу гміну, кладзе на воз бярвеньне, купленае на апал, вязе на тартак, рэжа—і вось табе й дошкі! Застаецца толькі адвязьці дамоў, але-ж за гэтым дзела ня стала, бо на дапамогу ёсьць стойка.

Калісьці ў гміне былі мягкія меблі, даволі пекныя і дарагія. У часе вайны, каб яны ня кідаліся кожнаму ў вочы, іх вынесьлі і злажылі на сталяваньні ў гміне. Праўда, ад вільгаці яны крыху расклеіліся, але-ж наш пісар пан Дубовік даў рады: склеіў, абчысьціў ад пылу і няма ведама куды дзеў. Адны кажуць, адвёз швагру ў Краснае, другія да Скабея ў Гумнічы, дзе ён часта госьціць па цэлым тыдням.

Скардзіцца на пана пісара няма куды — затым ён у нас і робіць, што хоча. Як моцна ён у нас сядзіць, відаць хаця-б з таго, што зьмяніў памоцніка войта, назначанага на гэтую пасаду самім п. старостай, а калі памоцнік войта стаў гаварыць, і на'т пісаць, аб службовых надужыцьцях пана Дубовіка, дык ні ў Гміннай Радзе, ні ў Павятовым Сойміку не зьвярнулі на гэтае ніякай увагі. Не дарма-ж пан Дубовік адкрыта кажа, што ніхто яго ня зьменіць да тых часоў, пакуль у Вялейскім Старостве на пасадзе рэфэрэнта samorządowego будзе пан Аўгустоўскі, з якім ён вельмі цесна зьвязаны на дзеяльнасьці іх у Маладэчне.

С. Саха.

МУХА.

(Нясьвіжскі пав., *Клецкая гміна*).

У ночы з 6-га на 7-га сакавіка г. г. Муха з сваею дружынаю пабываў у маёнтку вядомага ўжо памёршага лекара вачэй пана Рымшы. Забраўшы ў арандатара 16 коней Муха спакойна паехаў.

Непасільныя падаткі.

(*Мірская гміна*).

Сяляне некаторых вёсак ня могуць плаціць падаткаў у тэрмін, бо ня маюць чаго прадаць, асабліва ў тых вёсках, якія зруйнаваны вайной каля былых пазіцыяў.

УСХОДНЯЯ БЕЛАРУСЬ.

З Менску.

Сельска-гаспадарчы крэдыт.

Абслугоўваньне Ўсходняй Беларусі. Белсельбанк прыступіў да абслугоўваньня прылучаемых да БСРР часьцёў Гомельскай, Смаленскай і Віцебскай губэрняў.

Банк ужо выдаў 10.000 руб. Магулёскаму і 600 руб. Каліненскаму агэнцтвам на крэдытаваньне сялянства.

У Віцебску закончана праца па арганізацыі таварыства с.-г. крэдыту, якое часова будзе абслугоўваць усю Віцебскую губ.

Аб летняй практыцы студэнцтва. Пры Галоўпрафасьветы арганізавана камісіі па разьмяркаваньню студэнтаў на летнюю практыку ў 1924 г.

На першым паседжаньні камісіі пастаноўлена прыступіць да збору вестак аб тым, у якіх установах і якому ліку студэнтаў можа быць дадзена летняя практыка.

Праца па збору гэткіх вестках будзе праводзіцца Народным Камісарыятам Працы.

Камісія таксама лічыць патрэбным даць магчымасьць паехаць на практычныя працы ў РСФСР 25 студэнтам Менскага і 20 Горацкага с.-г. інстытутаў.

Беларусізацыя аддзелу шляхавага будаўніцтва. На адбыўшайся нядаўна чарговай нарадзе павятовых працаўнікоў шляхавага будаўніцтва Менскай Беларусі аднагалосна пастаноўлена ў тэрміновым парадку перавесьці ўсё тэхнічнае дзлаводзетва на беларускую мову.

Шляхавы Аддзел Беларусі мае на ўвазе, пасьля прыняцьця шляхаў у далучаных частках рэспублікі, запрапанаваць і тамака перайсьці тэрмінова ўва ўсіх тэхнічных справах на беларускую мову.

З Віцебшчыны.

Першыя савецкія хрэсьбіны.

(Халамерская вол., Лепельскага пав.).

9-га сакавіка ў нашым клюбе адбываліся савецкія хрэсьбіны (акцябрыны) сына грам. вёскі Бядавіцы Яшкі Гарынок. Дзіцяці далі імя Леў у чэсьць правадыра Чырвонай арміі Троцкага. Кумамі выбралі Зіноўева і Крупскую. Народу было шмат. Шмат сяброў вітала першых у воласьці піянэраў новага быту. Іграў струнны аркестр музыкі. Ячэйка КСМ прыняла над Львом шэфства і залічыла яго ў камсамол. Мацеры паднесен падарунак—10 аршын паркалю.

Гэтыя першыя хрэсьбіны ў нашай воласьці многім вельмі спадабаліся. У гэты дзень мы пралажылі першую сьцежку да новага быту.

Зьм. Жыткевіч.

БІБЛІЯГРАФІЯ.

Konstanty Srokowski. Sprawa narodowościowa na Kresach Wschodnich.

У цэлай масе польскіх брашур і „статыстычных" дасьледаў аб беларусах, што выдаваліся *пасьля* вайны, мы дагэтуль бачылі адно супольнае для іх усіх імкненьне: прадставіць беларусаў, як неякую лічбавую дробязь, з якой і лічыцца няма патрэбы, а затое лічбу „польскага" насяленьня на „Крэсах" узьвялічыць чуць ня ў дзесяцера, і гэтак перад усенькім сьветам прадставіць Заходнюю Беларусь, як этнаграфічна польскую зямлю—з выразнай перавагай тут палякоў.

Гэта нічога, што аўтары гэткіх „статыстык" *перад* вайной пісалі і друкавалі нешта прост адваротнае: людзі, прыдбаўшыя сваей даўнейшай працай імя паважных навуковых дзеячоў (прыкладам, граф. Ромэр і другія), не пасароміліся цяпер — у імя палітычных камбінацыяў—надужыць гэнае сваё добрае імя дзеля абаламучаньня заграніцы і свайго ўласнага грамадзянства.

У гэтай атмасфэры агульнага баламуцтва асабліва ярка выдзяляецца праца грам. К. Сроковскага, вядомага кракаўскага публіцыста, які толькі-што выпусьціў у сьвет сваю расправу пад загалоўкам: „Sprawa narodowościowa na Kresach Wschodnich". (Kraków, 1924). Трэба перш за ўсё адзначыць, што праца гэтая мае характар *афіцыяльнага дакуманту*: яна прадстаўляе часьць дакладу грам. Сроковскага, апрацаванага ім па даручэньню б. прэм'ера Сікорскага. І затым абраз, які паважаны аўтар намаляваў у гэтай працы сваей, набірае асаблівае вагі.

Грам. Сроковскі ў сакавіку і красавіку 1923 году аб'ехаў беларускія і ўкраінскія ваяводзтвы і, апіраючыся як на ўрадовых даных, так і на асабістых гутарках з прядстаўнікамі беларускага, украінскага і польскага грамадзянства, апісаў фактычнае палажэньне беларусаў і ўкраінцаў пад уладай Польшчы. Палажэньне гэтае, згодна з апісаньнем грам. Сроковскага, нічым ня розьніцца ад таго, што мы ў сваей часопісі апісваем з дня ды на дзень, — інакш кажучы, нязвычайна панурае. І не дарма аўтар даходзіць да вывадаў, каторыя могуць вельмі неспадабацца польскаму грамадзянству, бязстыдна баламучанаму рознымі лжэ-вучонымі, якія дзеля палітычных мэт так цынічна перакручываюць праўду...

„Гады чатыры таму назад,—піша грам. Сроковскі,—калі Польшча толькі йшчэ пачала выступаць на беларускіх землях, як палітычна самастойны чыньнік, існавалі бязспрэчныя падставы на тое, каб беларуская фэдэралістычная праграма абаперлася іменна аб Польшчу". Цяпер, дзякуючы польскай палітыцы ў Беларусі, аб гэтым і гаварыць нельга. Беларускі дзеяч, А. Цьвікевіч, у сваей кніжцы „Беларусь і Польшча" даводзіць нават, што мірнае сужыцьце Польшчы з Беларусяй наагул немагчыма: ў Польшчы пануючай клясай не перастала быць буйная мястовая і вясковая буржуазія, беларусы-ж — гэта народ малазямельных і безьзямельных сялян. „Калі нячысьленыя адзінкі спасярод беларусаў, як да прыкладу група Аляксюка, шукаюць яшчэ апоры ў Польшчы, дык пры ўжыванай цяпер на Крэсах палітычнай сыстэме яны ня маюць і ня могуць мець падставы дзеля рэальнае працы. Дык і вынікі выбараў выявілі поўнае бязсільле іх уплываў на народ.

І далей аўтар кажа:

„Над беларускімі думкамі, як здаецца, пануець прадстаўленая Ластоўскім *праграма літоўска-беларускае фэдэрацыі*. Аднак, трэба лічыцца з тым, што ў прыпадку перамены адносінаў у Расеі на тэй ці іншай дарозе праграма фэдэрацыі з Літвой уступіць месца праграме *аб'яднаньня з беларускай радавай рэспублікай*, што належыць да ССРР. Як вынікае з пададзеных ніжэй фактаў, гэты іменна кірунак эвалюцыі беларускіх палітычных праграмаў выдаецца найбольш праўдападобным".

Аўтар, адмаляваўшы пануры абраз палажэньня беларусаў пад Польшчай, апісывае далей тое, што робіцца ў Радавай Беларусі. Цікава адзначыць, што ў той мамэнт, калі грам. Сроковскі пісаў свой даклад генаралу Сікорскаму, там—на Ўсходзе — пытаньне аб патрэбе аб'яднаньня ўсходня-беларускіх зямель з менскім цэнтрам ня выйшла яшчэ на шырокую арэну, а знаходзілася толькі на абмеркаваньні партыйных і ўрадовых органаў.

Адзначыўшы дзьве магчымыя праграмы ў беларускай палітыцы: максымалістычную (незалежніцкую) і мінімалістычную, аўтар высказывае думку, што беларуская інтэлігенцыя магла-бы пагадзіцца з польскай „пры выпаўненьні мінімальнае беларускае праграмы, у якой зьмяшчаецца: агульная беларуская асьвета, непрашкаджаньне разьвіцьцю сярэдняе школы, некалькі катэдраў у віленскім унівэрсытэце, перамена праводжанае зямельнае рэформы ў кірунку дапушчэньня да ўчасьця ў ёй беларускага насяленьня, зьмягчэньне паліцэйскае сыстэмы, свабода прэсы і таварыстваў, урэшце, некаторыя гаспадарчыя мерапрыемствы, якія пашыралі-бы магчымасьць заробку для насяленьня".— Но, і—дадамо ад сябе—аўтаномія Заходняе Беларусі...

„Але з прычыны таго, што запраўднасьць вельмі далёка ад гэтае мінімальнае беларускае праграмы,—сярод агулу беларускага насяленьня пануе нездавольства, якое ператвараецца ў што-раз вастрэйшую няпрыхільнасьць да польскасьці і польскае дзяржаўнасьці. Афіцыяльныя беларускія дэкляраціы зьяўляюцца толькі слабым водгукам гэтага настраеньня. Шмат выразьней выяўляецца яно ў падземнай, канстрацыйнай агітацыі і ў яе дакумэнтах".

Так сьмела і рашуча раскрывае аўтар перад зачыма польскага грамадзянства запраўднае палажэньне беларусаў (а такжа і ўкраінцаў) пад упадай Польшчы. І, даўшы вельмі багатыя і красамоўныя матар'ялы аб уціску нашага народу, грам. Сроковскі канчае сваю працу падцьверджаньнем таго ўсім ужо вядомага, але адкіданага польскім урадам, факту, што *„славянскія меншасьці на Крэсах церпяць нацыянальны ўціск і вынішчаюцца гаспадарча"*.

На вялікі жаль, аўтар не падае свайго пагляду, якім способам трэба разьвязаць у Польшчы пытаньне беларускае і ўкраінскае. Але з усяго відаць, што ён стаіць на грунце выпаўненьня Польшчай мінімальнае беларускае праграмы, аб якой была гутарка вышэй.

З пагляду на цэнныя факты, згуртаваныя ў працы грам. Сроковскага, ня гледзячы на дробныя памылкі ў асьвятленьні палітычнага становішча беларусаў, з яго кніжкай варта пазнаёміцца кожнаму, кто хоча пазнаць праўду аб тым „раю", які беларусы і ўкраінцы знайшлі ў Польскай Рэспубліцы. А для палітычных дзеячоў яна зьяўляецца прост неабходнай, як крыніца бязспрэчных, аб'ектыўна ўстаноўленых фактаў з нашага паднявольнага жыцьця.

А. Н—а.

Рэдактар-Выдавец **М. Шыла.** Друкарня **Левін і Сын**, Вільня, Нямецкая 22.